L'Estiuada

PERIODICH D' INFORMACIO COMARCAL

Sortirá cada divendres durant l' estiu ✻ Redacció y Administració: CARRER DE VICH NUM. 9

Any I | Sant Hilari Sacalm, 28 Agost de 1908 | Núm. 10

TASCA QUE S' IMPOSA

No hi ha dubte que de pochs anys ensá, s'ha operat una transformació grandissima en tots els ordres, en el sentit de ser Catalunya més apte y més apropiada al seu modo d' esser.

Els pobles que avans tenien una vida migrada, no sentien ideal de cap mena que 'ls impulsés a una vida més afectiva, perqué entregats a la condició més brutal passaven a ser servidors y criats del cacich que facturaven sense preparació cap a Madrid. Ara preveuhen ab els diputats que elegiren lliurement en aquelles memorables eleccions de Solidaritat, un desenrotllo en els seus interessos, ensemps que un puntal ferm contra les arbitrarietats del gobern centralista.

Mes, manca encare molta feyna a fer. No estém pas possehits del rigor necessari pera avençar fits al avenir com les nacionalitats grans y potentes.

Tenim de trevallar dins de casa nostra pera fer més forta l' ánima catalana.

Per medi d' escoles, de la prempsa y de la propaganda individual, s' ha de fer veure que com a base precisa perqué l' autonomía ens porti a una vida més rica y exuberant, hem de ser catalans, ben catalans.

Perque no cal dirsho solament de catalá. Cal obrar també, conforme, essen conscient de lo que aquesta paraula significa.

Encare hi ha qui dihentse, no catalá, sinó catalanista, anuncia el seu establiment en llengua que no es la seva; y dolorosament abundan els que no saben un borrall de la nostra Historia ni saben llegir un paragráf escrit en la seva llengua.

El problema de l' idioma d' un país, a fi de que el seu ús sigui reconegut y respectat, es més interessant que 'l progecte d' Administració local que més ventatges reporti.

Procurem segurs del triomf, fer fort l' esperit catalá Es tasca que s' imposa.

Aqui en nostra montanya, ahont no existeix la passió política, ni l' afany de capelleta, encega la rahó, se fa necessaria una propaganda ardida per la permanencia y accentuació del esperit verament catalá.

No defallím en l'empresa que 'ns te de dur cap a un esser explendorós.

Fora pessimismes; l'obra de Catalunya es obra de joventut y d' esperances, y aquesta es la gran condició pera avensar y triomfar..

F. CULÍ Y VERDAGUER.

GLOSANT...

Ha acabat per mi l' estiueig, L' *auto* m' ha deixat a lá vila pera sortirne l' endemá. Tota la tarde he passejat y admirat les vies y passetjos tan ben arreglats, nets y regats, demostrant el cuydado del Ajuntament. He procurat veurer al senyor Director y no m' ha sigut possible. Ho sento de debó, car volía regraciarli la deferencia d' acollir en les planes de L' ESTIUADA mes pobres notes... Ja ho faig desd' aquesta petita Glosa y fins a la vinenta temporada.

Sant Hilari es per mí un niu de recorts, y no puch oblidarlo, y al hivern quan la ciutat m' es enutjosa me 'n vinch ab el pensament en aquestos paratjes, y un raig de sol de vera alegría 'm dona nou alé pera avençar en la vida.

Ab Deu siau y arreveurer! (com diu nostre poeta) y perdonin els que s' hagin sentit molestats per alguna nota meva. No era aytal intenció, molt al contrari.

Y are sols me cal desitjar que L' ESTIUADA resti definitivament per companyia y guía dels que venen açi a cercar remey, repós y belleses.

¡Ab Deu siau, y arreveurer, llegidors!

SHARA...

Sant Hilari Sacalm, Agost 2 de 1908.

MITGDIADA [1]

Prou les vaig sentir les paraules que l' Animé digué al portal de casa, de bon matí, a la mare; pero jo ¡qu' es cas! era tant dolsa l' hora aquella passada sota l' ombra dels avellaners, quan el Sol ho recremava tot entre 'l concert incessant de les cigales! Y un cop el cos reposat, s'hi sentía tal benestar dintre l' aquietada bassa d' aigua blavenca, que retratava 'l cel asserenat! y després al sortir saturats de la dolsa frescor, revolcarnos per l' herba tendra deixantnos acaronar pel sol, que semblava més suau!

(1) D' una colecció de narracións en prosa premiades en els Jochs Florals de Barcelona de l' any 1904.

—Mira, t' aviso. Ves ab compte que 'l teu bailet hi torni a nadar a la meva bassa... Tota la vianda del vol me fan malvé. He tardat massa a dulshi l' escarment, pero ja t' asseguro que s' acabará.—

Ni la mare 'm digué res (prous mals de caps tenía, pobre mare!), ni jo vaig ferne altre estat. Aixís es que en havent dinat, ja era com de costúm a l' ombra dels pallers de l' era de ca 'l Rinxo, de panxa al sol y esperant la colla d' acabacases, que anaven compareixent d' esquitllentes remugant la darrera caixalada de dinar uns, y altres ab un cantell de pá moresch que posaven a bon lloch, aprofitant fins les engrunes que se'ls aturaven al sacsó que 'ls feya la camisa ran de cintura.

El mitjá de ca 'l Crous, ab sos cabells terrosos engrenyats, que li feyen de march al rostre d' aspecte sofert y bondadós, saltá pel muralló fent un capgirell arriscat. Darrera seu sortí com una fura per entre l' estiva de vigues y cabiróns que tapaven el pas de les feixes, en Guilla, fent estranyes contorsions per captar una rialla que estones há 'ns cantava per dintre; y seguit, seguit com amorós rajoli, comparagueren els curts de can Llocas, dos esquirols de pél roig, botaruts y estrafets; en Lari de ca 'l Tixayre; en Non de can Parones y 'l renoch de ca 'l Porrius, l' ull de bou, com li deyen per sa mirada oberta y aturada.

Deixant ab certa recansa 'l catau dels pallers, enprenguerem la vía pel devall del poble, silenciosos y d' esquitllentes, com tement interrompre la calma ensopidora del mitgdía y cuidant de no esser vistos del aixam del carrer de baix, del que n' hauriem fet seguir algun a riscos de moure esvalot y no deixarnos fruir d' aquella hora ab tot repós. A les envistes de la baga fosca, afilerats tots pel redall del cingle de la pedrera abandonada, comensárem la feina d' afluixarnos de roba, produint un espectacle curiós als ulls dels que ho podien veure. Els curts de can Llocas, al bell devant, nuets, ab les esperdenyes penjades al coll y la roba al bras, evocaven les figures dels follets que 's pinten en llibres de rondalles. En Guilla, cabriolant, sospés al abim, esgarrifava de mirar; y nosaltres, els del darrera, quiets y a la callada seguiem, ofegant rialles y xiscles que esclataven al arribar a les vores de la bassa, quina aigua rissava lleument un alé de ventijol que 'ns feya estremir y petar de dents fins que haviem aborrit la gorga.

Posats de renglera sobre 'l pontot del enxarnador, semblavem granotes assoleyantnos; y ara l' un, ara l' altre, anavem capbussantnos, aixecant esquitxos que, al ferirlos els raigs del Sol, formavan una cascata de pedrería enlluhernadora.

Aquell día una petita remor vinguda del cantó de la font ens feu parar les orelles y estar bona estona al agoit, ajupits entre les mates dels jonchs que vorejaven el regueró que de la bassa portava l' aigua a les feixes que verdejaven a deu passos.

—No ha estat res—digué 'l de ca 'l Porrius, que d' esquitllentes s' havía enfilat dalt d' una mare d' avellaner.

Aquella mica de remor, que no era altra cosa que algun animaló escorrentse entre 'l tou de fullaraca del solatge de la baga, feu refredar l' entusiasme que regnava 'ls altres dies, y ja 'l vellugueig no era pas tant viu. Per fi, després de passar bona estona arrupits sens pensar res, solament entretinguts tirantnos pedretes l' un al altre, comensá 'l noy Crous d' espolsarse brassos y cames com donantse aire y anunciar sa capbussada. Quan 's estrellá aquella plana quieta y mitg adormida, ja tots erem a la palanca del enxarnador disposats a seguirlo, pero guaitant sempre l' amagatall de la roba. Al preguntarli tots si era freda l' aigua, vegerem que s' arrapava desesperat al marge de dalt, relliscant cada vegada que intentava donar nova acomesa; per fi, tombantse a l' aigua y nedant d' una manera estranya, 's posá a xisclar desesperadament, girant cap a nosaltres la cara llastimosa y adolorida com demanant socors, alsant la ma enlaire, que tot seguit tornava a caure feixuga fent petar l' aigua ab son sobtat contacte. El nen Porrius s' hi tirá, anant a caure a sa vora, esverantse tot ell y fent esforsos més terribles que l' altre. Jo, saturat d' un coratge que en cassos semblants encara 'm dura, y que arriva moltes vegades a la temeritat, sens pensarmhi gens, del travesser de fustes ahont m' estava, pego bot y m' ajunto al grupu de dins que clamava llastimosament. Lo que vaig sentir en aquell moment fou un dolor agudíssim en totes les parts del cos, menys en el cap, que anava a flor d' aygua; y al palpar ab una má les parts ferides, trobí 'l tou de romagueres y ortigues que omplenaven la bassa. Nadant ab penes y treballs, logrí arrambarme cap al escaló del marge, quan els altres dos havien assolit la vora, contemplantnos ensangrentats de cap a peus, sens donarme compte de mi mateix, qu' encara feya més llástima qu' ells, ab la pell oberta ab esgarrinxades fondes, per ahont brollava a raig fet la sanch. El nostre torment no pot pas imaginarse! Ens revolcavem per la sorra cridant desconhortats, mentres tant que en Guilla ens amorosía les ferides ab trossos d' una camisa que estripá sens mirar de qui era. Els altres s' anaven vestint, espantats, ni atinant qué fer.

Ab penes y treballs poguerem posarnos les calses y la camisa, ajudats dels companys; y descalsos tots, anarem en trista processó cap al po-

ble, passant pels llochs més amagats, fins al declararse la desbandada darrera l' Hort Nou. Mes, avans prenguerem la revenja, que fou ben ferma. Buidarem la bassa, negant totes les feixes y fent gran destrossa de tanys a la baga, mentres que 'l Paronas arrencava tota la vianda tirantla dintre. En Guilla no 'm deixá pas, y tots dos saltárem la paret del pati de casa, escorrentnos escala amunt, cap a la meva cambra. Pera amorosir ab draps nets les ferides que 'm donaven un torment terrible, vaig despullarme, sofrint horrorosament, puix la roba se m' havía enganxada a la pell esgalabrada, y cada tirada que donavem, ab tot y el compte que hi paravem, ¡Sants del Cel!, una fiblada fonda 'm posava en commoció tot el cos, filtrantsem endintre com anantsem a concentrar tot el dolor al mitg del cor que defalía, defalia. . En una d' aquestes batzegades, la darrera que vaig sentirme, caigui en sech y... no recordo pas res més; sols puc dir que, al tornar els coneixements, que se 'm havíen emboirat, me trobí ben aconduit al llit ab bona companyía a l' espona, y fins l' Animé, que no parava de dir:—Jo ja 't vaig fer avisar, no sabría que dirhi! Cregues que 'm sab molt de greu!...

I en Guilla se 'l mirava de fit ab les venes del front y polsos inflades de verdadera rabia. Per fi, en un moment, quan més s'accentuaven les excuses del Animè, se li posá al devant, d' un bot sobjat, y espurnantli els ulls, li escupí 'l rostre, ensemps que ab fermesa impropia d' un minyó de la seva edat, digué;—Mala ánima! mes que mala ánima!

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET.

EN DEFENSA PROPIA

Rebo L' ESTIUADA *después* de no sapiguerne res desde 'l 25 de Juliol, y verdaderament quedo tot parat al veurer y llegir l' article *Calma y serenitat*. Encare que sigui treball de Redacció m'ha semblat veurehi l' *autor* y aixó encara aumenta més la meva estranyesa. Ja sabem perfectament que l' *estil* descubreix al qui escriu lo mateix que la veu al qui parla.

Confesso francament la meva equivocació, ja que jo 'm pensava dirigirme a una gent que *sabien* discutir guardant tota mena de consideracions, oposant argument a argument, *ab calma y serenitat*, aixó es, *com cal*, y no ferho com ho fá l' articulista, empleant paraules molestoses y *retinencies* un xiquet forsa renyides ab lo llenguatje periodístich més baix (!). De tots modos he de suposar que al escriurer un articlet que té un *cert regust* s'ha obrat ab complerta independencia, perqué de lo contrari m' *haurie* estalviat la feyan de contestar.

No obstant y aixó, y l' amabilitat de no molt bona lley del company anónim, m'he proposat escriurer unes quantes ratlles mes, encara que no mes siga pera posar les coses en son lloch.

Diu *l' incógnit amich* «que les meves manifestacions no son sinceres», y més avall afirma «que no estich del tot mancat de rahó en lo relatiu a locals escoles desastrosos», y com que aquest es lo punt capital que compren lo meu articlet, no li veig la falta de sinceritat Jo voldría *qu' aquesta afirmació* hagués *anade* acompanyada de una proba, pero ja comprench que aixó resulta poc airós y es més fácil *recomanarme* la lectura d' autors que coneixem perfectament molts dels que formem part del Magisteri públich oficial. Entench qu' aixó es donarse infundadament certs aires de superioritat bastant molestosos també; pero deixant aixó apart, anem al cas.

Feya una pregunta que m'*interessaba* en les actuals circunstancies y que ha portat revoltada tota la opinió del Magisteri públich durant aquets díes; que ha motivat alguns acorts y 'l nomenament d'un Delegat *Mestre públich oficial dels que han llegit les obres de Edmundo D'Amicis* pera que vagi a parlar ab en Cambó; que ha motivat la meva visita a un capdevanter de la política catalanista, qui 'm va contestar satisfactoria y concretament a la pregunta que tant mala *interpretació* ha sapigut donarli el company de L' ESTIUADA. ¿No sabieu aixó estimat colega? Veuréu quelcom d' *aquets* assumpto si sou llegidor del *Clamor del Magisterio*, de Barcelona y d' altres periódichs del *Magisteri oficial*, en los que hi podreu apreciar los criteris diferents que fins ara hi ha hagut.

Y passem de llarch certes coses que ja sabem (com sucsueix ab mí al parlarme de les Escoles catalanes). Tampoc hem d' exagerar tan y tan fins y a tal punt d' afirmar (encara que poguem suposarho) que totes les Escoles catalanes funcionin d' una manera admirable y de que aquestes siguin les úniques que hagin portat los métodes purament pedagógichs (ja sabeu que ab aixó hi ha molta cosa inútil, de luxo y de moda). Aixó s'ha d' agafar ab pinses y al mateix temps s'ha d' anar ab cuydado de que nostra pensa no 's vegi *subyugada* baix la pressió de nostres passións.

Verdaderament vareu *endevinar* (?) que *estaba* un xich emp pat — y no sense rahó — pero ademés de que aixó no hi ha necessitat d' endivinarho perqué ho sab tothom y a vos *hus* era fácil sapiguerho, no parlem d' aquest assumpto que 'ns portaría a un terrer de *bogaderes* y permeteume que vos remarqui la vostra contradicció al comensar afirmant que *hem* mancava *sinceritat*, donchs ja veyeu vos mateix que 'm resulta impossible escriurer revelant un estat d' anim diferent *del en que en realitat em trobi;* pero aixó es propi de temperament y no de descoratjament. Ademés, l' article que vaig publicar no conté cap defensa, ja que sols apunto un perill y faig una pregunta *molt oportuna* encara que hagi estat *gens* ó *mal contestada* per qui n' esperava millor tasca.

Y posats a *endevinar* ja'm veyeu *descoratjat*... Aixó 'm prova que 'n teniu una idea molt superficial de mí: Digueu aixó als meus estimats amichs que vos anomeneu, Balmaña d' Espolla, Delclós de Vich, lo *tolerant* Jou de Barcelona, y al intelligent Solé de Gavá y altres que 'm callo y que m' han vist lluytar . digueulos que estich descoratjat y veureu la contesta que *hus* donarán. Y

de passo veniu a n' aquest poble y veureu més encara y sobre 'l terrer. *(Molt bé, home!)*.

Jo vos agrahiría que no empleesiu mes los punts suspensius molestosos y que en lo próxim vinent nombre ó particularment—según vos mateix vulgueu—em diguessiu lo que voliau dir ab allo de «no ho acabem de dir», perqué encara que m' hi desfassi 'l cervell no li veig la punta... *(al cervell?)* com no sigui alguna altre *endevinada*.

Hus remerçio, estimat company vostres ofériments sincers (sense subrayar y tot), pero tinch que fervos avinent que ab mi en tinch prou per defensarme y que per altra banda conto ab nombrosos companys de *bona lley*. *(Y vosté ho resulta per ells?)*.

Si consegueixo que en aquest articlet no hi *veygueu ni mes ni menys de lo que hi ha* em donaré per molt satisfet y consideraré acabada la meva tasca, la que pensava pendría un giro *mes útil*.

M. CANTARELL.

Viladráu 17 Agost 1908.

—

No cal que intentém comentar l' article del senyor Cantarell, que, segurament llegirán ab *gust* nostres llegidors. Tornin repassar *Calma* y *serenitat*, ó sia 'l nostre responent al que motivá la discussió y que ab el títol *Qüestió Escolar*, firmat per M. Cantarell, publicarem en el número 6 de L' ESTIUADA. Llealment confessém que creyam ab la bona fé del mestre de Viladráu, y per tant esperavam que la discussió seria honrosa y portaría llum; pro are estém convençuts dels instents que guiaren al senyor Cantarell al promourer tal qüestió: bombo, fressa y ganes de discutir *per que sí*. Y francament: nosaltres necessitem el temps per altres coses més útils. L' apartat que diu: *Hus remercio, estimat company vostres ofériments sincers (sense subrayar y tot) pero tinch que fervos avinent que ab mi 'n tinch prou per defensarme y que per altre banda conto ab nombrosos companys de bona lley.*—, ens ha esvahit el bon concepte que teníam format del novell mestre de Viladráu, y per çó 'ns hem determinat publicar son trevall convençuts de que ja 's sabrá defensar de lo que ab justicia el públich li acomularà. Y entengui el llegidor que li deixém ab la mateixa ortografía, y sintáxis, y fins ab el mateix estil desgraciadíssim. Y..... prou. *Nota de la Redacció.*

NOVES

Demá, demá passat y dilluns nostra vila celebra la seva Festa Major.

Avans reservada solament pels bosquerols y germandat de Santa Rosa, per contribuhiri tot el poble, y donat el temps en que se celebra, s'ha convertit fa alguns anys en veritable Festa Major

Tots els dies a la tarda y avans de dinar hi haurán sardanes que serán tocades per les cobles *Unió Cassanense*, de Cassá de la Selva y els *Serafins del Baix Montseny*, d' Arbucias.

Se celebrarán solemnes oficis a l'Esglesia parroquial; concerts en els diferents locals y a la nit lluhidissims balls al café de la Unió, Tívoli y en un envelat de ramatge.

Demá, de 11 a 1 del matí, en el café de l'Unió hi tindrá lloch un gran ball en obsequi a la colonia estiuejadora, anant a cárrech la part musical de la reputada cobla de Cassá de la Selva.

Dilluns a la tarde, 's fará la tradicional y típica tornaboda a la Font Vella, ahont s'hi tocarán sardanes.

Com a principi de festa, avuy a la nit, les dues cobles tocarán sardanes.

Després de tancada la llista de suscripció pels companys Quintana y Llangort, havém rebut 10 pessetes de J. G. y M.

Aixís el total puja 47'50 pessetes, que no entregarém a *Metralla* fins a principis de la setmana entrant, per si algú més desitja contribuirhi.

El popular establiment Ximeno, en combinació de la casa Thomas de Barcelona, ha comensat els trevalls d' una notable colecció de postals iluminades, ab vistes de Sant Hilari.

Per la explendidés ab que s' editarán, creyém cridarán poderosament l' atenció dels estiuejants en la temporada de l' any vinent.

S' espera, que degut a les gestions de nostre benvolgut diputat Sr. Ventosa, pel mes de Novembre anirá a la subasta la carretera que, partint de la Batlloría y Breda, s'unirá ab la de Hostalrich a n' aquesta, en el kilometre 9.

Dimars va sortir de la presó, després de complir la condempna que li fou imposada en un consell de guerra, nostre company N' Arístides Danyans.

Ávuy segurament, deu haver arribat en aquesta.

Dijous de la setmana passada, va marxar á Blanes, ab la seva familia, nostre distingit amich, el diputat a Corts D. Joan Garriga y Massó.

Desitjém li sigui ben agradós l' estiueig en aquella hermosa vila llevantina.

Hem tingut el gust d'ohir dues sardanes originals del distingit professor Sr. Pamies, titulades *La pedra llarga* y *La roca d' en Plá*, totes dues molt ben inspirades, que 'l *tercet* del café de Catalunya, qu' él dirigeix, interpreta admirablement.

El dia 4 d' Agost morí en sa soperba payral d' Espinelves, havent rebut els Sants Sagraments, el conegut propietari y exellent amich D. Bernardí Mas-Ferrer y Rierola. Capdevanter d' una familia altament catalana, procurá continuar les tradicions de la terra. Al notificar tal pérdua a nostres llegidors y demanarlos una oració pel difunt, enviém el testimoni de condol a la seva afligida viuda D.ª Concepció Plá de Cassola y fills. (A. C. S.)

Ens escrihuen d' Anglés que promet revestir gran importancia, la festa Major que aquella pintoresca vila celebra el día 6 del proper mes de Setembre.

El «Círculo Anglesense» dels Srs. Riera y Soler, que estará luxosament adornamentat ha contractat, l' orquesta *Els Fatxendas* de Sabadell, además la casa Mena, te la reputada cobla «La Principal» de Perelada.

Está encarregada de les funcions religioses la del Sr. Figueras de Girona.

Tots els dies hi haurán extraordinaries sessions en el cinematograf «Estrella».

Imp. Vda. D. Casanovas, Ronda Sant Pau, 67, Barcelona.